

TÜRKİYE’DE TANINMAYAN ÜNLÜ AZERBAJYANLI ÂŞIK ŞAKİR HACİYEV ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

About the Well-Known Poet of Azerbaijan Ashik Shakir Hacıyev Who Isn’t Known in Turkey

Mahmudova Gatiba Çingiz Kızı*

Özet: Makalede ünlü Azerbaycan aşığı Âşık Şakir Hacıyev’den bahsedilir. Sovyetler döneminde millet vekili seçilmiş ilk aşık olmuştur. Âşık Şakir yetenekli bir sanatçı gibi Azerbaycan’ı Moskova’da düzenlenmiş kültür günlerinde temsil etmiştir. Azerbaycan kültürünün gelişimindeki çabalarına göre 1967’ yılında Şakir Hacıyev “Emekdar kültür işçisi” adıyla ödüllendirilmiştir.

Âşık Şakir 2 destanın ve çoklu sayıda şiirlerin, türkülerin müellifidir. 1957 ve 1960’ yıllarda Bakü’de basılmış “Âşıklar”, “Âşık Sözü” kitaplarında Âşık Şakir’in şiirleri basılmıştır.

Anahtar kelimeler: Âşık, Türkü, Destan, Şakir Hacıyev.

Abstract: The article deals with the life and activity of Ashik Shakir Hacıyev who is the author of the poems and epos. He is a well-known poet of Azerbaijan. Also he could to play the saz very vell. The poems of Ashik Shakir Hacıyev was published in these books: “Ashikler” and “The words of ashik”. The main purpose of the article is to represent Ashik Shakir Hacıyev to Turkey readers.

Key words: Ashik Shakir Hacıyev, epos, the saz.

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilmi, kültürel, edebi ilişkiler 1990’lı yıllardan sonra bildiğimiz gibi hızla gelişmeğe başlamıştır. Bu ilişkiler halk bilimi alanında da mevcuttur. Fakat bununla böyle Azerbaycan’ın birçok ünlü sanatçıları, halk bilimi alanında çalışan veya çalışmış şairleri, ozanları hale de Türkiye’de yeterince tanınmır. Azerbaycan’ın öyle ünlü ozanları olmuştur ki, hala Sovyetler Birliği döneminde onların ses aygıtları Amerika Bileşik Devletlerinde seslenmiştir. Böylesi ozanlardan biri de Âşık Şakir Hacıyev’dir.

* Yrd. Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nesimi adına Dilçilik Enstitüsü, Türk Dilleri Bölümü

Azerbaycan’da ozan sanatının çok ünlü üstatları olmuştur. Âşık Abbas Tufarkanlı, Hasta Kasım, Âşık Valeh, Âşık Alesger. Azerbaycan’da âşık sanatının değişik bölgelerde değişik özellikleri olur. Azerbaycan’da Şirvan Âşık mektebi, Borçalı Âşık mektebi, Kazak Âşık mektebi mevcuttur. Bu yazımızda söz açacağımız ünlü Azerbaycan âşığı Âşık Şakir de Şirvan âşık mektebinin temsilcilerinden idi. Âşık Şakir, eski Türk dünyasının ulu Âşık-ozan sanatından ilham almış sanatkarlardan idi. Âşık Şakir’in son daraca melahatlı, bir kimse tarafından tekrarlanmayacak güzel sesi, kendinin yazdığı güzel şiirleri vardır. Âşık Şakir çok güzel saz çalmış, dans etmiştir. Zahirin çok yakışıklı olan Âşık Şakir’in saz çalmağını, dans etmeğini canlı olarak görenler şimdi de onu hayranlıkla hatırlıyorlar ve onun sesini bir Allah vergisi gibi değerlendirirler. Âşık Şakir çok az yaşamış, fazla bir ömür sürmemiştir. 57 sene yaşamış bu ünlü sanatçının kısa ömür yoluna bir nazar salalım...

Şakir Şahverdi oğlu Hacıyev, 1922’ yılının Ocak ayının 25’de Ağsu ilçesinin Halilli köyünde doğmuştu. Babası Şahverdi bir köylü erkeği, annesi Soltanhanım ise bir köylü ev hanımı idi. Âşık Şakir 1939’ yılında Ağsu ilçesinin Arabmehdibey köy okulunun 8. sınıfını bitirmiştir. Âşıklık sanatına büyük ilgisini gören anne-babası onu Göyçay’lı Âşık Mürsel’in yanına öğrenciliğe göndermişler. 1941’ yılında Rus-Alman savaşına yollanan Şakir sazını silahla değiştiriyor. Böylelikle, Âşık Şakir 1941- 1945’li yıllarda Rus-Alman ve Rus-Japon savaşına katılmıştır. 1947’li yıllarda savaştan dönen Şakir Kürdemir ilçesine gelir. İlçe Kültür Evinde çalışmaya başlıyor. Ve hayatının sonuna kadar Âşıklık sanatıyla meşgul olur. Saz çalır, söz koşur, kendi sesi, şiirleri ile çabuk bir zamanda ünlü oluyor. 1950’li yıllarda devlet tarafından Âşık Şakir’e “Halk Ozanı” onursal adı verilir.

1955’li yıllarda Şakir Hacıyev Azerbaycan Milli Meclisine milletvekili seçilir. Âşık Şakir Azerbaycan’da milletvekili seçilen ilk ve son âşık olur.

1961’li yıllarda Azerbaycan ozanlarının 3. kurultayına temsilci seçilmiştir. Bu kurultayda bildiri sunmuştur.

Âşık Şakir yetenekli bir sanatçı gibi Azerbaycan’ı Moskova’da düzenlenmiş kültür günlerinde temsil etmiştir.

Azerbaycan kültürünün gelişimindeki çabalarına göre 1967’ yılında Şakir Hacıyev “Emektar kültür işçisi” adıyla ödüllendirilmiştir. Âşık Şakir 2 destanın ve çoklu sayıda şiirlerin, türkülerin müellifidir.

1957 ve 1960’li yıllarda Bakü’de basılmış “Âşıklar”, “Âşık sözü” kitaplarında Âşık Şakir’in şiirleri basılmıştır.

Âşık Şakir Hacıyev’in hayatı ve sanatıyla ilgili birçok kitaplar basılmıştır. Örneğin: Hacı Seyfeddin Kaniyev “Şirvan Âşıkları” Bakı-1997; Vakıf Yusifli “Yolun Düşse Şirvan’a” Bakı-1993; Tofik Abdullayev “Âşık Şakir” Bakı-2005.

Âşık Şakir’in bir zamanlar yaşadığı sokak, Kürdemir ilçesinde kültür evi Âşık Şakir’in adı ile adlanır.

Âşık Şakir 1979 yılında Nisanın 10’da 57 yaşında vefat etmiştir. Âşık Şakir’in bazı şiirlerinden örnekler veririz.

OLSUN

Eger kamil senetkarsan,
İnci gibi sözün olsun.
El içinde güneşden ağ,
Her cehetden üzün olsun.

Ne lazımdır deyin neye?
Benzetmeyin kandi zeye,
Leli gövherden seçmeye,
Serraf gibi gözün olsun.

Günden güne ucal boy at,
Senden ilham alsın heyat,
Aşıksansa, söz yaz, yarat,
Yamakçısın bizim olsun.

Bir sadece söz deyim men,
Güneş nurdan düşmür neden?
Şakir deyir, çalış ki, sen,
Bu dünyada izin olsun.

KAYITMAZ

Sürüb karvaşnl gitdi gençliğim,
Yüz çağırsan, yönü beri kayıtmaz.
Yıllar ötüşdükce ömür gödelir,
Ötüb geçen günler geri kayıtmaz.

Gençlik çağlarımda esip coşardım,
Şirin hayallerle kucaklaşardım,
Bir melek aşkıyla şarkı kaşardım,
O günlerin yüzde biri kayıtmaz.

Şakir, ömür dağlarına çen düşüp,
Nergiz uzaklaşıp, lale gen düşüp,
Görür artık saçlarıma den düşüp,
Etibarsız nazlı peri kayıtmaz.

ŞİRİNDİR

Aşkın sevdasına düşen keslere,
Dünyada her şeyden yarı şirindir.
Bağlar kahrını çeken ihtiyar bahcevana,
Bağın yetirdiyi barı şirindir.

Keklik daşlık sever, sonalar gölü,
Tavus çemenliği, ahular çölü,
Bahtiyar halkıma kendi doğma eli,
Halkımızın düz ilqarı şirindir.

Şakir ilham alır, elden, obadan,
Bu bahtiyar ağ günleri yaradan,
Halkımızın zahmetile açılan,
Yurdumuzun növbaharı şirindir.

SAZIM

Gel sinem üstünde verek ses sese
Bu gece sübhede k yatmayak sazım.
Ağıla batmayan boş hengameden,
Cefengi söhbetler atmayak, sazım.

Arkadaşlar bu meclise yeni geliptir.
Çalıp okumağa bize geliptir
Yeni şeire, şirin söze geliptir.
Bezi tül yerine satmayak sazım.

Men senle cüt gezdim şehirde, köyde.
Şakir şarkı koşmas sensiz bir bend de,
Güneş tek parlayak, işde, sanatda,
Seher çıkıp, akşam batmayak sazım.

CEYRAN

Yine çıkıptır karşıma
Budur boyu bala ceyran.
Kipriklərin müjgan edip,
İster canm ala Ceyran.

Cemalın benzeyir aya,
Gözəlləğin gelmez saya,
Yine Âşiki sevdaya,
İstiyor ki, sala Ceyran.

Çok Âşık dünyadan gidip,
Kendi meşukun yad edip,
Sen de meni Mecnun edip,
Salma cölden-cöle Ceyran.

Şakir diyor, yorulmuşam,
Hasretinden saralmışam,
Men dübare vurulmuşam,
Ağ üzünde bene(beneke) Ceyran.

ÖĞÜNME

Heyatın yolları eniş yokuştur
Göyde şimşek olup çaksan öğünme
Ömür dedikleri köçeri kuştur,
He kadar yükseye kalksan, öğünme

Yürekler tür-tür, arzular min-min
Emeğe bağlansın emelin, aşkın.
Bütün ömrün boyu sen kendi bahtının,
Parlak yıldızına baksan öğünme

Hayat burulğanlı çaya benzeyir,
Dumana bürünmüş aya benzeyir,
Herden toya, herden vaya benzeyir
Bilsen ki, en uca dağsan öğünme.

Hayat nerdivandı, son pillesi var,
Her ayak tutanın büdremesi var.
Şakir gelir keçe haftalar, aylar
Bir gün görersen ki, yoksan, öğünme